

Sygn. akt **III AUa 1388/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2022 r. w P. na posiedzeniu niejawnym

sprawy **(...) sp. z o.o. w Ż.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale : P. F., M. K., E. K., T. J.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) sp. z o. o. w Ż.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 28 października 2020 r. sygn. akt IV U 2030/19

1. oddała apelację,

2. zasądza od (...) sp. z o.o. z Ż. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 2 940 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Marta Sawińska

UZASADNIENIE

1) Decyzją z dnia 10.06.2019 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód **P. F.** uzyskany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek **(...) Sp. z o.o.** z tytułu wypłaconych przez płatnika składek diet oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów w wysokości i za miesiące wyszczególnione w decyzji i w kwotach w niej wskazanych stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe) i ubezpieczenie zdrowotne. Jako podstawę prawną decyzji organ rentowy wskazał art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że płatnik składek nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenia zdrowotne przychodu uzyskanego przez P. F. w postaci wypłaconych diet na podstawie wystawionych „poleceń wyjazdów służbowych” oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów w kwotach i okresach wskazanych w sentencji decyzji. Organ podniósł, że charakter pracy pracowników (...) Sp. z o.o., w tym P. F. wskazuje, że miejscem ich pracy nie była wyłącznie miejscowość siedziby płatnika składek (Ż.) lecz również inne miejscowości, w których płatnik składek świadczył usługi. W trakcie wyjazdów ubezpieczenie wykonywali zwykle czynności wynikające

z charakteru ich zatrudnienia na danym stanowisku pracy. Uwzględniając powyższe, w ocenie Zakładu można uznać, że miejscowości wskazane w drukach „polecenie wyjazdu służbowego” były faktycznymi miejscami świadczenia przez pracowników pracy.

W odwołaniu od tej decyzji płatnik składek (...) Sp. z o.o. wniósł o jej zmianę poprzez uznanie, iż płatnik składek prawidłowo zadeklarował przychody ubezpieczonego z tytułu wykonywania na rzecz płatnika umowy o pracę oraz obciążenie organu rentowego kosztami postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu odwołujący wywodził, iż zamiarem płatnika składek jako pracodawcy nie było kierowanie pracowników na stałe do pracy poza granicami Ż. i pobliskich miejscowości. Wskazał, że skoro jako miejsce wykonywania pracy została wskazana w umowie o pracę siedziba pracodawcy, to wykonywanie czynności poza tym miejscem spełnia kryterium wykonywania zadania poza stałym miejscem pracy, wymagane do uznania takiego wyjazdu za podróż służbową. Stałe miejsce świadczenia pracy znajdowało się w Ż., a zadania realizowane poza granicami tego obszaru były wykonywane poza tym miejscem na podstawie polecenia pracodawcy. Płatnik wskazał, że pracownicy nie zostali jednorazowo skierowani do pracy poza zwykłym obszarem działania firmy na cały okres wskazany w umowie o pracę, ale udawali się tam w różnych odstępach czasu, a pracodawca każdorazowo wydawał im polecenia odbycia podróży służbowej. Wskazywany był przy tym termin podróży i miejsce wyjazdu oraz zadanie jakie zainteresowani mieli do wykonania. Podróże służbowe zainteresowanych pracowników miały charakter incydentalny. Wskazane w umowach z zainteresowanymi obowiązki były w zdecydowanej większości wypełniane w miejscu wykonywania pracy wskazanym w umowie. Odnosząc się do kwestii zwrotu kosztów noclegów lub zapewnienia noclegów przez pracodawcę, w ocenie płatnika nie można mówić o żadnym realnym przysporzeniu na rzecz pracownika. Podniósł, że jeśli pracownik ma ośrodek życiowy w Ż., który musi utrzymać, to opłacenie miejsca zamieszkania, gdy zachodzi konieczność noclegu na delegacji, narażałoby pracownika na stratę. Tym samym środki przeznaczone na pokrycie noclegu na wyjeździe, wykonywanym w celu realizacji obowiązków pracowniczych, mają doprowadzić do uniknięcia (wyrównania) tej straty. Nie stanowią więc jakiegokolwiek przysporzenia na rzecz pracownika. Pracodawca, wyznaczając pracownikowi polecenie służbowe i wskazując miejsce jego wykonania musi zapewnić, by pracownik nie poniósł z tego tytułu żadnych kosztów. Wszelkie bowiem koszty związane ze stosunkiem pracy obciążają pracodawcę.

Ponadto płatnik wskazał, że za 2015 rok miał przeprowadzoną kontrolę przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.. Kontrola zakończyła się w dniu 23.02.2016 r., gdzie zakresem kontroli były także objęte podróże służbowe, zapis księgowy nr (...). W protokole nie stwierdzono nieprawidłowości, gdzie płatnik składek wykonywał pracę w podróży służbowej tak samo jak w 2017 r. Kontrola za 2015 rok upewniła płatnika składek, że prawidłowo prowadzi rozrachunki za podróże służbowe i noclegi.

2) Decyzją z dnia 10.06.2019 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód **T. J.** uzyskany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) **Sp. z o.o.** z tytułu wypłaconych przez płatnika składek diet oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów w wysokości i za miesiące wyszczególnione w decyzji i w kwotach w niej wskazanych stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe) i ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy uzasadnił decyzję analogicznie jak w przypadku decyzji dotyczącej P. F..

W odwołaniu od tej decyzji płatnik składek (...) Sp. z o.o. wniósł o jej zmianę poprzez uznanie, iż płatnik składek prawidłowo zadeklarował przychody ubezpieczonego z tytułu wykonywania na rzecz płatnika umowy o pracę oraz obciążenie organu rentowego kosztami postępowania według norm przepisanych. Uzasadnił odwołanie analogicznie jak w przypadku odwołania złożonego od decyzji dotyczącej P. F..

3) Decyzją z dnia 10.06.2019 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód **E. K.** uzyskany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) **Sp. z o.o.** z tytułu wypłaconych przez płatnika składek diet oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów w wysokości i za miesiące wyszczególnione w decyzji i w kwotach w niej wskazanych stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe) i ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy uzasadnił decyzję analogicznie jak w przypadku decyzji dotyczącej P. F..

W odwołaniu od tej decyzji płatnik składek (...) Sp. z o.o. wniósł o jej zmianę poprzez uznanie, iż płatnik składek prawidłowo zadeklarował przychody ubezpieczonego z tytułu wykonywania na rzecz płatnika umowy o pracę oraz obciążenie organu rentowego kosztami postępowania według norm przepisanych. Uzasadnił odwołanie analogicznie jak w przypadku odwołania złożonego od decyzji dotyczącej P. F..

4) Decyzją z dnia 10.06.2019 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód **M. K.** uzyskany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) **Sp. z o.o.** z tytułu wypłaconych przez płatnika składek diet oraz z tytułu sfinansowania przez pracodawcę kosztów noclegów w wysokości i za miesiące wyszczególnione w decyzji i w kwotach w niej wskazanych stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe) i ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy uzasadnił decyzję analogicznie jak w przypadku decyzji dotyczącej P. F..

W odwołaniu od tej decyzji płatnik składek (...) Sp. z o.o. wniósł o jej zmianę poprzez uznanie, iż płatnik składek prawidłowo zadeklarował przychody ubezpieczonego z tytułu wykonywania na rzecz płatnika umowy o pracę oraz obciążenie organu rentowego kosztami postępowania według norm przepisanych. Uzasadnił odwołanie analogicznie jak w przypadku odwołania złożonego od decyzji dotyczącej P. F..

Na podstawie art. 219 k.p.c., Sąd Okręgowy połączył sprawy z odwołań płatnika składek do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z 28.10.2020 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze (sygn. IV U 2030/19) w pkt 1 wyroku oddalił odwołania oraz w pkt 2 wyroku zasądził od odwołującego (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ż. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 720 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Płatnik składek (...) Sp. z o.o. z siedziba w Ż., prowadzi działalność gospodarczą od 17.06.2010 r., której przedmiotem są roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych.

Zainteresowany P. F. był zatrudniony u płatnika składek na podstawie umowy o pracę z dnia 18.12.2015 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku murarza. W umowie o pracę jako miejsce wykonywania pracy wskazano Ż..

Zainteresowany głównie wykonywał pracę na budowach w powiecie (...). W miesiącu maj 2017 r. P. F. otrzymał polecenia wyjazdu do miejscowości O.. Wykonywał wówczas te same czynności co zwykle.

Polecenia wyjazdów dotyczące P. F. obejmowały okresy 22-26.05.2017 r. oraz 29-31.05.2017 r.

Cele podróży obejmowały wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej i zadaszeń ciągów pieszych.

W związku z zatrudnieniem P. F. płatnik składek, ponad wynagrodzenie za pracę, wypłacił mu następujące świadczenia i pokrył koszty:

Okres (mm-rr)	diety w zł	kosztów noclegów w zł
05-2017	-	265,00
06-2017	240,00	-

Zainteresowany T. J. jest zatrudniony u płatnika składek na podstawie umowy o pracę z dnia 13.01.2014 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku brukarz, instalator sieci zewnętrznych. W umowie o pracę jako miejsce wykonywania pracy wskazano Ż.

Zainteresowany pracował przy budowach w Ż. i okolicach. W 2017 r. zainteresowany został delegowany do pracy w miejscowości O., gdzie wykonywał prace przy remoncie bazaru. Pracował od poniedziałku do piątku. Za pobyt w O. otrzymywał od pracodawcy diety w wysokości 30 zł za dzień.

Polecenia wyjazdów dotyczące T. J. obejmowały okresy 27-31.03.2017 r., 03-07.04.2017 r., 10-14.04.2017 r., 17-21.04.2017 r., 24-28.04.2017 r., 08-12.05.2017 r., 15-19.05.2017 r., 22-26.05.2017 r., 29-31.05.2017 r., 01-02.06.2017 r., 05-09.06.2017 r., 12-14.06.2017 r., 19-23.06.2017 r., 26-30.06.2017 r., 03-07.07.2017 r., 10-14.07.2017 r., 18-21.07.2017 r., 24-28.07.2017 r., 31.07-04.08.2017 r., 07-11.08.2017 r., 14-18.08.2017 r., 21-25.08.2017 r., 28.08-01.09.2017 r., 04-08.09.2017 r., 11-15.09.2017 r., 18-22.09.2017 r., 26-29.09.2017 r., 02-06-10.2017 r., 09-13.10.2017 r., 16-20.10.2017 r., 30.10-03.11.2017 r., 06-10.11.2017 r., 13-16.11.2017 r., 27.11-01.12.2017 r.

Cele podróży obejmowały wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, wykonanie zadaszeń ciągów pieszych, przebudowę pawilonu handlowego stacji paliw.

W związku z zatrudnieniem T. J. płatnik składek, ponad wynagrodzenie za pracę, wypłacił mu następujące świadczenia i pokrył koszty:

Okres (mm-rr)	diety w zł	kosztów noclegów w zł
03-2017	-	140,00
04-2017	-	525,00
05-2017	600,00	545,00
06-2017	540,00	525,00
07-2017	600,00	600,00
08-2017	600,00	665,00
09-2017	660,00	525,00
10-2017	600,00	420,00
11-2017	450,00	420,00
12-2017	450,00	-

Zainteresowany E. K. jest zatrudniony u płatnika składek na podstawie umowy o pracę z dnia 13.01.2014 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku murarz. W umowie o pracę jako miejsce wykonywania pracy wskazano Ż..

W 2017 r. zainteresowany był delegowany przez pracodawcę do pracy w O., gdzie wykonywał te same czynności co zwykle. Będąc w delegacji pracował od poniedziałku do piątku. Zasady świadczenia pracy były te same co w czasie jej wykonywania na terenie Ż.. W O. E. K. pracował przy remoncie stacji paliw oraz remoncie bazaru. Za pobyt w O. otrzymywał od pracodawcy diety w wysokości 30 zł za dzień.

Polecenia wyjazdów dotyczące E. K. obejmowały okresy 18-21.07.2017 r., 24.07-02.08.2017 r., 28.08-01.09.2017 r., 04-08.09.2017 r., 11-15.09.2017 r., 18-22.09.2017 r., 25-29.09.2017 r., 02-06.10.2017 r., 09-13.09.2017 r., 16-20.10.2017 r., 06-10.11.2017 r., 13-24.11.2017 r., 27.11-01.12.2017 r., 04-08.12.2017 r., 11-15.12.2017 r., 18-22.12.2017 r.

Cele podróży obejmowały wykonanie kanalizacji sanitarnej, zadaszeń ciągów pieszych, wykonanie zabudowy węzła betoniarского, budowę kanalizacji deszczowej, przebudowę pawilonu handlowego stacji paliw.

W związku z zatrudnieniem E. K. płatnik składek, ponad wynagrodzenie za pracę, wypłacił mu następujące świadczenia i pokrył koszty:

Okres (mm-rr)	diety w zł	kosztów noclegów w zł
07-2017	-	386,25
08-2017	300,00	140,00
09-2017	180,00	560,00
10-2017	630,00	420,00
11-2017	450,00	665,00
12-2017	540,00	525,00

Zainteresowany M. K. był zatrudniony u płatnika składek na podstawie umowy o pracę z dnia 13.01.2014 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku murarz. W umowie o pracę jako miejsce wykonywania pracy wskazano Ż..

W 2017 r. zainteresowany był delegowany przez pracodawcę do pracy w O. na 6 miesięcy, gdzie wykonywał te same prace budowlane co zwykle. Będąc w delegacji pracował od poniedziałku do piątku, na sobotę i niedzielę wracał do domu. Za pobyt w O. otrzymywał od pracodawcy diety, które były wypłacane do ręki.

Polecenia wyjazdów dotyczące M. K. obejmowały okresy 28-30.06.2017 r., 01-04.07.2017 r., 18-21.07.2017 r., 24-28.07.2017 r., 31.07-04.08.2017 r., 07-11.08.2017 r., 14-18.08.2017 r., 24-25.08.2017 r., 28.08.-01.09.2017 r., 02-06.10.2017 r., 09-13.10.2017 r., 06-10.11.2017 r., 13-24.11.2017 r., 27.11-01.12.2017r., 04-08.12.2017 r., 11-15.12.2017 r., 18-22.12.2017 r.

Cele podróży obejmowały wykonanie kanalizacji sanitarnej, zadaszeń ciągów pieszych, wykonanie zabudowy węzła betoniarskiego, budowę kanalizacji deszczowej, roboty poprawkowe na przebudowie węzła betoniarskiego, przebudowę pawilonu handlowego stacji paliw.

W związku z zatrudnieniem M. K. płatnik składek, ponad wynagrodzenie za pracę, wypłacił mu następujące świadczenia i pokrył koszty:

Okres (mm-rr)	diety w zł	kosztów noclegów w zł
06-2017	-	112,50
07-2017	90,00	392,50
08-2017	360,00	556,67
09-2017	570,00	-
10-2017	30,00	280,00
11-2017	300,00	665,00
12-2017	540,00	525,00

Kiedy zainteresowani wyjeżdżali do pracy do O. pracodawca wystawiał im druki polecenia wyjazdu służbowego. Zainteresowani nie podpisywali druków, wypełniał je i podpisywał jedynie pracodawca.

Prace w O. były stałym zleceniem, które było realizowane przez dłuższy czas.

W czasie wyjazdu pracodawca zapewniał pracownikom nocleg oraz wypłacał diety w wysokości 30 zł za każdy dzień. Zapewniał również bezpłatny transport busem.

Zainteresowani pracowali od poniedziałku do piątku, od godziny 7:00. W czasie wyjazdu wykonywali te same czynności co zwykle. Pracodawca wypłacał wynagrodzenie za nadgodziny. Na sobotę i niedzielę wracali do domu.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym w pkt 1 oddalił odwołania oraz w pkt 2 wyroku zasądził od odwołującego (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ż. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 720 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy podkreślił, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie były w żadnej mierze okoliczności faktyczne, bowiem płatnik składek nie kwestionował wypłacania na rzecz zainteresowanych środków finansowych w postaci diet i finansowania kosztów noclegów za okres przebywania tych pracowników w miejscu wykonywania pracy poza siedzibą firmy. Płatnik nie kwestionował też samej wysokości kwot należności wyliczonych przez organ rentowy przy założeniu, że zainteresowani nie odbywali podróży służbowych. Spór dotyczył natomiast charakteru prawnego tych wypłat – w wysokościach i za okresy szczegółowo wymienione w zaskarżonych decyzjach.

Mając na uwadze powyższe, w sprawie należało zatem rozstrzygnąć, czy po stronie pracowników P. F., E. K., T. J. oraz M. K., w związku z dokonanymi na ich rzecz wypłatami związanymi z wykonywaniem pracy poza siedzibą płatnika, powstał przychód.

Następnie Sąd Okręgowy przytoczył art. 18 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 10 ust. 1 pkt 1 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Zaznaczył, że podstawy wymiaru składek nie stanowią pewne rodzaje przychodów, które – na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy o systemowej – określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw zaopatrzenia społecznego.

Wydane na podstawie tej delegacji rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyłącza w § 2 ust. 1 pkt 15 z podstawy wymiaru składek przychody w postaci diet i innych należności z tytułu podróży służbowej pracownika - do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju.

Punktem wyjścia do analizy pojęcia podróży służbowej jest art. 77⁵ § 1 k.p. Według tego przepisu pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Utrwalona na tle tego przepisu linia orzecznicza wskazuje, że podróż służbowa ma charakter wyjątkowy, incydentalny w procesie pracy pracownika, który podróż taką odbywa. Wykonywanie pracy poza siedzibą przedsiębiorstwa lub poza stałym miejscem pracy jest incydentem, a nie regułą. Na pewno zaś nie jest w podróży służbowej pracownik stale lub w znacznej mierze pracujący w terenie, w obszarze szerszym, niż jedno stałe miejsce świadczenia pracy lub siedziba pracodawcy. Może być też tak, że faktyczne miejsce świadczenia pracy okresowo się zmienia, ale w takim przypadku podróż do tego miejsca też nie ma charakteru podróży służbowej w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., a jest zwykłym dojazdem do pracy. Następnie Sąd I instancji zacytował orzecznictwo SN.

Sąd Okręgowy zauważył, że „spełnienie wymagania przewidzianego w art. 29 § 1 pkt 2 k.p., może polegać na wskazaniu stałego miejsca pracy, na wskazaniu obok stałego miejsca pracy także niestałego miejsca (miejsce) wykonywania pracy bądź na wskazaniu niestałych (zmiennych) miejsc pracy w dostateczny wszakże sposób określonych. Należy przyjąć, że istotą tak zwanego „ruchomego” (zmiennego) miejsca pracy, odróżniającą go od obszarowego miejsca pracy, jest jego punktowość, z tym jednak, że punkt ten może być zmieniany. Zakres możliwych zmian w tym względzie - w uzgodnionych granicach - musi być determinowany rodzajem pracy świadczonej przez pracownika oraz naturą działalności prowadzonej przez pracodawcę i związaną z nią rzeczywistą potrzebą gospodarczą. Ruchome (zmienne) miejsce pracy może na przykład zostać określone wówczas, gdy pracodawca prowadzi budowy lub podobnego rodzaju działalność. Jeżeli ruchome miejsce pracy zostało właściwie określone w umowie, to stałymi miejscami pracy w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., będą wówczas poszczególne, konkretne miejsca, do których (w granicach umowy o pracę i ramach określonego w niej ruchomego miejsca pracy) pracownik zostaje skierowany w celu stałego świadczenia, umówionego rodzaju pracy. Pracownik taki będzie w podróży służbowej, gdy otrzyma krótkotrwale zadanie wykonania pracy poza takim stałym miejscem pracy, a także w czasie dojazdu do tego miejsca i powrotu z niego.

Pracownik przedsiębiorstwa budowlanego realizującego inwestycje w różnych miejscowościach może mieć w umowie o pracę określone miejsce wykonywania pracy (art. 29 § 1 pkt 2 k.p.) jako miejsce, gdzie jego pracodawca prowadzi budowy lub innego rodzaju stałe prace, ewentualnie ze wskazaniem, na jakim obszarze geograficznym. Stałym miejscem pracy takiego pracownika w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., jest wówczas każdorazowo to miejsce - w granicach określonych w umowie o pracę - w którym pracownik przez dłuższy czas, stale, systematycznie świadczy pracę (miejsce

budowy realizowanej przez pracodawcę” – (por. wyrok WSA w Gdańsku z dnia 17 stycznia 2018 r., I SA/Gd 941/17, LEX nr 2442832).

Sąd Okręgowy podał, że w niniejszym postępowaniu ustalono, że zainteresowani P. F., E. K., T. J. oraz M. K. regularnie świadczyli pracę w miejscowości O., w której pracowali przy remoncie stacji paliw oraz remoncie bazaru. Jak zeznał zainteresowany T. J., w miejscowości tej realizowane były stałe zlecenia, które trwały przez dłuższy czas. Okoliczności te potwierdził w swoich zeznaniach również świadek R. D.. Zatem należy przyjąć, że wyjazdy te nie były incydentalne, co wynika wprost z treści poleceń wyjazdów służbowych, a na miejscu robót ubezpieczeni wykonywali swoje typowe, zwykle czynności pracownicze w sposób powtarzalny. To praca w siedzibie płatnika miała charakter pomocniczy w stosunku do czynności wykonywanych w O. w 2017 r.

Sąd I instancji także podał, że z okoliczności sprawy nie wynika żaden inny rodzaj obowiązków, nałożonych na zainteresowanych pracowników. Tak więc rodzaj pracy wyznaczony w ramach podróży służbowych nie miał charakteru wyjątkowego, odmiennego, skoro z poleceń służbowych wynikają rodzaje prac zainteresowanych, stale świadczone w ramach stosunku pracy łączącego ich z płatnikiem. W konsekwencji, w stanie faktycznym niniejszej sprawy oczywistym jest dla Sądu I instancji, iż delegowanie zainteresowanych pracowników nie miało cech podróży służbowej, tzn. zjawiska w ramach pracowniczych powinności niezwykłego i nietypowego, stanowiącego pewien wyłom w zwykłym świadczeniu pracy, lecz były to umówione, zwykle czynności pracownicze.

Ze względu na przedmiot podróży służbowej istotne jest to, że pracownik ma wykonać czynności pracownicze wyznaczone do zrealizowania w poleceniu pracodawcy, które nie powinny należeć do zwykłych, umówionych czynności pracowniczych (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08, OSNP 2009, nr 13-14, poz. 166).

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe wyłącza możliwość zakwalifikowania przedmiotowych wyjazdów jako podróży służbowych, bowiem zainteresowani nie przebywali w spornych okresach w podróżach służbowych, a jedynie świadczyli pracę w tzw. oddelegowaniu, bowiem w miejscowości O. objętą zaskarżonymi decyzjami wykonywali swoje zwykłe obowiązki pracownicze.

W konsekwencji zaś, wyjazdy ubezpieczonych do pracy poza siedzibę firmy do miejsc realizacji robót, nie mogą być kwalifikowane jako podróże służbowe w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., a tym samym świadczenia przyznane pracownikowi z tytułu tych wyjazdów, nie są przychodami należnymi z tytułu podróży służbowej pracownika, podlegającymi wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Nie może budzić wątpliwości, że świadczenia wypłacone pod nazwą diety, dają przychód pracownika w rozumieniu art. 18 ust. 1 ustawy systemowej.

Kontrowersje w orzecznictwie budziło natomiast zaliczanie do przychodu pracowniczego, w ujęciu ustawy systemowej, kwot pokrywających opłaty za zakwaterowanie i noclegi pracownika. Były to kontrowersje wywołane linią orzecniczą sądownictwa administracyjnego na tle regulacji podatkowych, które jednak zostały rozwiane uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2015 r. (III UZP 14/15, OSNP 2016/6/74, LEX nr 1932285, OSP 2016/11/104, (...) Biul.SN 2015/12/21, (...)), podjętą w związku z zagadnieniem prawnym przekazanym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 lipca 2015 r.

W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził, że „pojęcie przychodu określone w art. 4 ust. 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (...), obejmuje wartość świadczeń ponoszonych przez pracodawcę z tytułu zakwaterowania pracowników i tym samym stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu art. 18 ust. 1 tej ustawy”, a w uzasadnieniu szczegółowo odniósł się do każdego z budzących wątpliwość aspektów zagadnienia.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw prawnych do kwestionowania cytowanej tezy i jej uzasadnienia. Stąd – przy nie podważeniu przez odwołującego przypisu składki co do wysokości – stwierdzić należy, że zaskarżona decyzja odpowiada przepisom prawa, a odwołania są bezzasadne.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z przepisami powołanymi powyżej, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I sentencji.

O kosztach procesu w punkcie II sentencji Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł odwołujący (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ż., zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez wadliwe i nie poparte dowodami ustalenia, iż:

a. należności wypłacane przez płatnika składek na rzecz pracowników tytułem diet w związku z ich podróżami służbowymi realizowanymi na polecenie płatnika składek, w oparciu o obowiązujące przepisy, stanowić miałyby „przychody” zainteresowanych pracowników,

b. koszty ponoszone przez płatnika składek w związku z noclegami zapewnianymi pracownikom w czasie podróży służbowych realizowanych na polecenie płatnika składek, w oparciu o obowiązujące przepisy, stanowić miałyby „przychody” zainteresowanych pracowników,

c. zainteresowani w związku z pisemnymi poleceniami wyjazdów służbowych wydawanych przez pracodawcę w okresie od stycznia 2017 do grudnia 2017 r. wykonywali „zwykłe”, a nie „incydentalne” czynności wynikające ze stosunku pracy

oraz pominięcie tego, iż:

a. zgodną wolą stron umów o pracę zawartych przez zainteresowanych z płatnikiem składek było określenie stałego miejsca wykonywania przez nich pracy jako Ż. i okolic (siedziby pracodawcy, gdzie znajduje się jego siedziba, baza projektowa, narzędziowa i magazynowa oraz miejsce wykonywania przeważającej części prac w każdym roku na rzecz kontrahentów), gdzie umiejscowione były najważniejsze lokalizacje, w których powód świadczył swoje usługi i że żaden z pracowników nie wyraziłby zgody na zatrudnienie przez płatnika składek w przypadku gdyby miejscem świadczenia pracy miałyby być miejsce każdorazowego wykonywania zleceń przez pracodawcę a pracodawca nie wypłacałby im diet i nie zapewniał noclegów,

b. główną bazą działalności firmy powoda jest miejscowość Ż. i jej bezpośrednie okolice, gdzie firma koncentruje zarówno swoją działalność projektowo-warsztatową, ale również gdzie mają swoje siedziby najważniejsi kontrahenci firmy,

c. świadczenie w postaci zapewnienia pracownikowi noclegu przez pracodawcę nie może być traktowane jako przychód pracownika skoro w miejscu swojego normalnego zamieszkiwania nadal ponosił zwykłe koszty utrzymania swojego stałego lokum

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a. przepisu art. 77⁵§ I w zw. z art. 22 § 1 k.p. poprzez wadliwą wykładnię definicji podróży służbowej i stałego miejsca wykonywania pracy, tj. pominięcie, iż podróżą służbową jest każde udanie się pracownika na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy w celu wykonania zadania służbowego, zaś o stałym miejscu pracy decyduje zgodna wola stron stosunku pracy, a nadto

pominięcie ratio legis wprowadzenia regulacji w zakresie „diety za podróże służbowe” jaki było rekompensowanie pracownikom zwiększonych wydatków ponoszonych przez nich w związku z tym, że zmuszeniu są świadczyć pracy poza miejscowością (ustalonym obszarem), w której znajduje się ich ośrodek życiowy

b. przepisu art. w zw. z art. 29 § 1 pkt 2 Kodeksu pracy w zw. z art. 65 § 1 Kodeksu cywilnego stosowanego w oparciu o przepis art. 300 Kodeksu prawa, polegającą na ich niezastosowaniu podczas gdy prawidłowa wykładnia oświadczeń woli Stron stosunku pracy winna wskazywać, iż Ubezpieczeni I-IV oraz powód jako pracodawca ustalili jako miejsce wykonywania pracy przez Ubezpieczonych I-IV obszar miejscowości Ż. i okolic a Ubezpieczeni I-VI nie wyrazili ani wyraźnie ani dorozumiale zgody na zmianę tak określonego miejsca pracy na: „miejsce każdorazowego prowadzenia prac przez firmę (...) Sp. z o.o.”

c. przepisu art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych poprzez ich błędną wykładnię i pominięcie, iż w odniesieniu do pracowników oddelegowanych (nawet jeżeli tak - niezgodnie z twierdzeniami płatnika składek traktować wyjazdy służbowe ubezpieczonych) podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, czyli są to wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej oraz art. 12 ust 1 updof), a w świetle prawidłowej interpretacji ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych przychodami pracowników nie są świadczenia pracodawcy polegające na zapewnieniu pracownikowi oddelegowanemu noclegu.

Zaskarżając wyrok w całości odwołujący wniósł o:

1. jego zmianę poprzez uwzględnienie w całości odwołań powoda od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, tj.
 - a. zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w Z. wydanej w dniu 10.06.2019 r., nr (...) i ustalenie, iż przychodu M. K. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez powoda jako pracodawcę diety oraz poniesione przez pracodawcę koszty noclegów za okres od czerwca do grudnia 2017 r. w łącznej kwocie 4.421,67 zł
 - b. zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Oddziału w Z. wydanej w dniu 10.06.2019 r., nr (...) i ustalenie, iż przychodu E. K. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez powoda jako pracodawcę diety oraz poniesione przez pracodawcę koszty noclegów za okres od marca do grudnia 2017 r. w łącznej kwocie 4.796,25 zł
 - c. zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Oddziału w Z. wydanej w dniu 10.06.2019 r., nr (...) i ustalenie, iż przychodu T. J. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez powoda jako pracodawcę diety oraz poniesione przez pracodawcę koszty noclegów za okres od marca do grudnia 2017 r. w łącznej kwocie 8.865,00 zł
 - d. zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w Z. wydanej w dniu 10.06.2019 r., nr (...) i ustalenie, iż przychodu P. F. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez powoda jako pracodawcę diety oraz poniesione przez pracodawcę koszty noclegów za okres maja i czerwca 2017 r. w łącznej kwocie 505,00 zł

oraz obciążenie pozwanego organu rentowego kosztami postępowania w postępowaniu przed Sądem I instancji poprzez zasądzenie ich zwrotu w całości od pozwanego organu rentowego na rzecz powoda, w tym kosztów zastępstwa advokackiego w podwójnej wysokości + 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych

względnie o:

2. jego uchylene w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji a nadto o:

3. obciążenie pozwanego organu rentowego kosztami postępowania w postępowaniu przed Sądem II instancji, w tym kosztami zastępstwa adwokackiego w podwójnej wysokości i kosztami dojazdu na termin rozprawy apelacyjnej, poprzez zasądzenie obowiązku ich zwrotu na rzecz powoda, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wniesioną przez odwołującego (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ż. apelację uznać należy za bezzasadną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest oczywiście prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego, dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. Prawidłowo także zastosował prawo materialne. Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytoczenia. Wobec niewątpliwego wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, nie widział też konieczności uzupełniania postępowania dowodowego.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy kwoty świadczenia wypłacone ubezpieczonym (P. F., M. K., E. K. oraz T. J.) w wysokości i za okres podany w zaskarżonych decyzjach stanowią przychód, będący podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, a jeżeli tak to czy podlega on wyłączeniu od oskładkowania na podstawie § 2 ust. 1 pkt. 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 300) stanowi, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe pracowników, jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Natomiast art. 20 ust. 1 ustawy systemowej w zakresie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe odsyła do unormowań odnoszących się do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Powyższe w myśl art. 81 ust. 1 ustawy z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1510) odnosi się także do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach społecznych oraz wyłączenia z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów przychodów zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 19.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 r. nr 161 poz. 1106).

Przychodem ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy zgodnie z art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Zważyć jednak należy, iż kwoty uzyskane przez pracowników z tytułu odbycia podróży służbowych, pomimo tego, że mieszczą się w ogólnej definicji przychodu, nie stanowią podstawy wymiaru składek na podstawie § 2 ust 1 pkt 15 cyt. wyżej rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia

emerytalne i rentowe. W myśl wskazanej normy podstawy wymiaru składek nie stanowią diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika - do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem pkt 17.

Odliczenie z podstawy wymiaru składek dokonywane jest według § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia, tylko wtedy, gdy delegowanie pracownika ma cechy podróży służbowej, tzn. zjawiska wśród obowiązków pracownika niecodziennego, okazjonalnego, w ramach pracowniczych powinności niezwykłego i nietypowego, stanowiącego pewien wyłom w zwykłym świadczeniu pracy. Pracę w ramach delegacji (podróży służbowej) wyróżnia z kolei sporadyczność i przemijający czas trwania wysłania oraz wykonywanie konkretnie określonego zadania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 03.12.2009 r., II PK 138/09, Monitor Prawa Pracy 2010, nr 6, s. 312, z 09.02.2010 r., I PK 57/09, OSNP 2011, nr 15-16, poz. 200, z 03.04.2001 r., I PKN 765/00, OSNP 2003, Nr 1, poz. 17 i z 22.02.2008 r., I PK 208/07, OSNP 2009, nr 11-12, poz. 134).

Przepis art. 77⁵ § 1 k.p. zawiera z kolei wyjaśnienie, co należy rozumieć pod pojęciem podróży służbowej. Podróżą służbową jest każde udanie się pracownika na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy w celu wykonania zadania służbowego.

Podkreślić należy, że w niniejszej sprawie kluczową kwestią było ustalenie, czy wyjazdy ubezpieczonych (P. F., E. K., T. J. oraz M. K.) poza siedzibę spółki stanowiły podróż służbową (wyjazdy do miejscowości O.).

Instytucja podróży służbowej została określona w art. 77⁵ § 1 k.p. Zgodnie z tym przepisem, pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Zagadnienie pojęcia podróży służbowej - z uwagi na rozbieżności interpretacyjne w judykaturze - było wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Aktualnie przeważa wykładnia przyjęta w Uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19.11.2008 r. II PZP 11/2008 (OSNP 2009/13-14 poz. 166), w której podkreślono, że podróż służbowa nie jest tym samym co wykonywanie pracy. Polecone pracownikowi do wykonania w podróży służbowej zadanie służbowe różni się od pracy „określonego rodzaju”, do wykonywania której pracownik zobowiązuje się w stosunku pracy (art. 22 § 1 k.p.). Przepis art. 77⁵ § 1 k.p. wskazuje na incydentalny, tymczasowy i krótkotrwały charakter podróży służbowej. Istotnym elementem oceny w sprawie jest zatem to, czy pracownik ma do wykonania polecone zadanie w podróży służbowej (art. 77⁵ § 1 k.p.), która to w kompleksie jego obowiązków stanowi zjawisko nietypowe, okazjonalne, czy też wykonuje pracę przez dłuższy czas w innym miejscu (nawet za granicą), niż zapisane w umowie o pracę lub innym dokumencie (wyroki Sądu Najwyższego: z 22.02.2008 r. I PK 208/2007 OSNP 2009/11-12 poz. 134; z dnia 03.12.2009 r. II PK 138/2009 Monitor Prawa Pracy 2010/6 str. 312-313, LexPolonica nr 2377287; z dnia 04.03.2009 r. II PK 210/2008 OSNP 2010/19-20 poz. 233). Zakres wyrażenia „miejsce wykonywania pracy” (art. 29 § 1 pkt 2 k.p.) jest szerszy niż zakres pojęciowy nazwy „stałe miejsce pracy” (art. 77⁵ § 1 k.p.), czyli miejsca, w którym pracownik przez dłuższy czas systematycznie świadczy pracę. Spełnienie wymagania przewidzianego w art. 29 § 1 pkt 2 k.p. może polegać na wskazaniu „stałego miejsca pracy”, na wskazaniu obok stałego miejsca pracy także niestałego miejsca (miejsc) pracy albo na wskazaniu niestałych (zmiennych) miejsc pracy, byle w sposób dostatecznie określony (wyrok Sądu Najwyższego z 19.03.2008 r. I PK 230/2007 OSNP 2009/13-14 poz. 176). Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie dotyczącym zagadnienia podróży służbowej zwrócił uwagę, że w zmieniających się warunkach społeczno-ekonomicznych - w zatrudnieniu pracowniczym zmiana miejsca pracy coraz częściej nie jest sytuacją szczególną, zwłaszcza w firmach prowadzących działalność budowlano-remontową. Zdaniem Sądu Najwyższego, nie jest wykluczone porozumienie stron stosunku pracy, w ramach którego pracownik ma wykonywać pracę w innym miejscu niż określone w umowie o pracę (art. 29 § 1 pkt 2 k.p.). Jeżeli dochodzi do umownej zmiany miejsca wykonywania pracy, to nie jest to miejsce pracy niestałe (a contrario do stałego z art. 77⁵ § 1 k.p.), w którym jest realizowane zadanie służbowe zgodnie z art. 77⁵ § 1 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.02.2012 r. III UK 54/2011 LexPolonica nr 4133483). Podjęcie się przez pracownika podróży w celu wykonania

określonej pracy na podstawie porozumienia zawartego z pracodawcą nie jest zatem podróżą służbową w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., chyba że pracownik wykonuje na polecenie pracodawcy stricte zadania służbowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 04.03.2009 r. II PK 210/2008 OSNP 2010/19-20 poz. 233).

Istotnym elementem oceny w przedmiotowej sprawie było zatem ustalenie, czy ubezpieczeni (P. F., E. K., M. K. i T. J.) mieli do wykonania poleczone zadanie w podróży służbowej (art. 77⁵ § 1 k.p.), które to w kompleksie ich obowiązków stanowiło zjawisko nietypowe, okazjonalne, czy też wykonywali swoją pracę przez dłuższy czas w innym miejscu, niż zapisane było to w umowie o pracę lub innym dokumencie (wyroki Sądu Najwyższego: z 22.02.2008 r. w sprawie I PK 208/07, z 03.12.2009 r., w sprawie II PK 138/09, z 04.03.2009 r., w sprawie II PK 210/08).

W ocenie Sądu Apelacyjnego na aprobatę zasługuje stanowisko organu rentowego przedstawione w odpowiedzi na apelację, że nie ma racji odwołujący, że podróżą służbową jest każde udanie się pracownika na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy w celu wykonywania zadania służbowego. Zgodnie z art. 77⁵ Kodeksu pracy, pracownik odbywa podróż służbową gdy pracodawca polecił mu wykonanie zadania służbowego poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem wykonywania pracy, ponieważ kodeks pracy nie zawiera definicji podróży służbowej, dlatego w celu dokonania oceny czy wyjazd pracownika nosi cechy podróży służbowej należy kierować się wykładnią dokonaną orzecznictwem sądów. Tak przykładowo w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 listopada 2008 r., sygn. **II PZP 11/08** Sąd Najwyższy wskazał, że podróż służbowa nie jest tym samym, czym wykonywanie pracy, gdyż zadania poleczone pracownikowi do wykonania w podróży służbowej zasadniczo różnią się od pracy, do wykonywania której pracownik zobowiązał się w umowie nawiązującej stosunek pracy (art. 22 § 1 k.p.). Treść przepisu art. 77⁵ § 1 k.p. wskazuje na incydentalny, tymczasowy i krótkotrwały charakter podróży służbowej. Oznacza to, że istotnym elementem oceny w sprawie jest to, czy pracownik ma do wykonania poleczone zadanie w podróży służbowej, które to w kompleksie jego obowiązków stanowi zjawisko nietypowe, okazjonalne, czy też wykonuje pracę przez dłuższy czas w innym miejscu, niż zapisane w umowie o pracę lub innym dokumencie. Stanowisko takie znajduje potwierdzenie również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2009 r. **II PK 138/09** - Typowa podróż służbowa charakteryzuje się tym, że w kompleksie obowiązków pracownika stanowi zjawisko nietypowe, okazjonalne. Czas podróży nie musi i nie ma być wykorzystywany do pełnienia pracy w interesie pracodawcy.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy, ustalony w sposób bezsporny stan faktyczny potwierdza, że do zwykłych obowiązków ubezpieczonych należało P. F. - murarz, T. J. - brukarz, instalator sieci zewnętrznych, E. K. - murarz, M. K. - murarz, osoby te były kierowane przez pracodawcę do pracy poza miejscowość Ż. i na budowach wykonywali zwykle czynności określone umową o pracę. Z postępowania dowodowego wynika, że ubezpieczeni świadczyli pracę w miejscowości O., w której pracowali przy remoncie stacji paliw oraz remoncie bazaru. Cele tzw. podróży obejmowały wykonanie kanalizacji sanitarnej, zadaszeń ciągów pieszych, wykonanie zabudowy węzła betoniarńskiego, budowę kanalizacji deszczowej, przebudowę pawilonu handlowego stacji paliw.

Należy zwrócić uwagę na to, iż z reguły, wobec braku uzgodnienia czy też z braku odpowiedniego dostosowania miejsca pracy określonego w umowie o pracę do rzeczywistego miejsca wykonywania pracy, nie wynika, że pracownik jest w podróży służbowej tylko dlatego, iż wykonuje pracę w innym miejscu, niż określone lub uzgodnione w umowie o pracę. Jak już wskazano powyżej, punktem ciężkości brany pod uwagę jest to czy pracownik ma do wykonania poleczone zadanie w podróży służbowej, które w kompleksie jego obowiązków stanowi zjawisko nietypowe, okazjonalne, czy też wykonuje pracę przez dłuższy czas w innym miejscu, niż zapisano w umowie o pracę lub innym dokumencie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.02.2012 r., III UK 54/11).

Jak już wskazywano powyżej, logicznym jest, że zakres działalności odwołującego wiąże się z założeniami z koniecznością przemieszczania się pracowników (pracowników budowlanych), którym zlecane jest wykonywanie prac budowlanych w innych miejscowościach niż siedziba spółki – płatnika składek. Nie sposób też przyjąć, aby ubezpieczeni wykonywali podróże służbowe, skoro wyjazdy związane były z wykonywaniem ich podstawowych obowiązków w zawodzie

pracownika budowlanego – związane z dokonaniem remontów lub budową obiektów. Prace w O. miały stałe zlecenie, które było realizowane przez dłuższy czas.

W ocenie Sądu Apelacyjnego postępowanie dowodowe w sposób nie budzący wątpliwości wykazało, że ubezpieczeni wyjeżdżając poza miejscowość, w której zlokalizowana jest siedziba spółki celem dokonywania prac budowlanych, nie przebywali w podróży służbowej, ponieważ wyjazdy nie miały charakteru incydentalnego, a należały do zwykłych i podstawowych obowiązków pracowników. Jak słusznie zauważył organ rentowy w odpowiedzi na apelację pozwany, wykazał w sposób nie budzący wątpliwości, że ubezpieczeni wyjeżdżając poza granice miejscowości, w której zlokalizowana jest siedziba pracodawcy celem wykonywania obowiązków pracowniczych nie przebywali w podróży służbowej, ponieważ wyjazdy nie miały charakteru incydentalnego, a należały do zwykłych i podstawowych obowiązków. Oznacza to wyjazdy celem wykonywania tych czynności należały do zwykłych, podstawowych obowiązków pracownika.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji prawidłowo stwierdził, że ubezpieczeni nie wyjeżdżali okazjonalnie w miejsca wskazane przez płatnika do wykonywania powierzonych im zadań, tylko cały czas wyjeżdżali do wykonywania zadań będących przedmiotem działalności gospodarczej odwołującego (płatnika składek). Uwzględniając zatem określenie miejsca wykonywania pracy w zawartej umowie, należy przyjąć iż płatnik miał, a co najmniej winien mieć świadomość, iż pracownicy będą wykonywać w terenie znaczną ilość pracy oraz że pracę będą świadczyć na różnych obszarach niż tylko miejsce siedziby spółki. Praca budowlana jest związana z wyjazdami, albowiem uzależniona jest od miejsca realizacji budowy (w niniejszej sprawie prace budowlane w miejscowości O.). Ilość i częstotliwość tych wyjazdów świadczy o braku incydentalności, wyjątkowości, która cechuje podróż służbową.

W konsekwencji zaś, wyjazdy ubezpieczonych do pracy poza siedzibę firmy do miejsc realizacji robót, nie mogą być kwalifikowane jako podróże służbowe w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., a tym samym świadczenia przyznane pracownikowi z tytułu tych wyjazdów, nie są przychodami należnymi z tytułu podróży służbowej pracownika, podlegającymi wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Nie jest również prawidłowe stanowisko apelującego, że otrzymywane przez zainteresowanych świadczenia z tytułu podróży służbowej nie stanowią w ogóle przychodu, albowiem trudno mówić o przysporzeniu dla pracownika w sytuacji zwrotu poniesionych przez pracownika kosztów wyjazdów służbowych i prawidłowo udokumentowanych wydatków. W myśl art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a (w tym pracowników - art. 6 ust. 1 pkt 1) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Wedle art. 4 pkt 9 powyższej ustawy, „przychód” - to przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia między innymi w ramach stosunku pracy. Powyższe odesłanie oznacza, że przychód pracownika ze stosunku pracy definiowany jest przepisami u.p.d.o.f. W tymże akcie prawnym art. 12 ust. 1 stanowi, że przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Biorąc zaś po uwagę treść art. 11 ust. 1 u.p.d.o.f., warunkiem uznania tych świadczeń za przychód pracownika jest ich otrzymanie od pracodawcy. Z kolei z językowego brzmienia art. 21 ust. 1 u.p.d.o.f., zawierającego zwolnienia od podatku dochodowego, wynika, że ustawodawca nie wyłącza wymienionych w nim świadczeń z zakresu pojęciowego „przychód”, a jedynie „zwalnia” je od podatku dochodowego. Są one nadal przychodem, ale nie stanowią podstawy opodatkowania (nie wchodzi w skład kwoty podlegającej opodatkowaniu). Biorąc pod uwagę brzmienie przedstawionych wyżej przepisów i przyjmując, że: po pierwsze, na gruncie ustawy u.p.d.o.f. i ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pojęcie „przychód” jest wspólne, pod drugie, art. 21 ust. 1 u.p.d.o.f. nie modyfikuje pojęć: „przychód” z art. 11 ust. 1 u.p.d.o.f. czy „przychód ze stosunku pracy” (art. 12 ust. 1 u.p.d.o.f.), należałoby przyjąć, że świadczenia pracodawcy tytułem zwrotu kosztów podróży służbowej pracownika

stanowi przychód pracownika (art. 12 ust. 1 u.p.d.o.f.), a więc, zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń, także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Przepisy prawa ubezpieczeń zawierają autonomiczne unormowania dotyczące „wyłączenia z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów przychodów” (art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Na mocy delegacji zawartej w tym przepisie, wyłączeniu z podstawy wymiaru składek podlegają wymienione w § 2 rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przychody ujęte w art. 12 ust. 1 u.p.d.o.f., a do nich nie należy zwrot kosztów podróży służbowej pracownika.

Konsekwencją przyjęcia, że ubezpieczeni nie odbywali podróży służbowych jest brak podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie wyłączenia z podstawy wymiaru składek przychodu określonego w § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia w postaci kosztów należności z tytułu podróży służbowej pracownika.

W uchwale – którą również w swoim uzasadnieniu przytoczył Sąd I instancji Sąd Najwyższy z dnia 10 grudnia 2015 r. III UZP 14/15, OSNP 2016/6/74, LEX nr 1932285 stwierdził, że „pojęcie przychodu określone w art. 4 ust. 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (...), obejmuje wartość świadczeń ponoszonych przez pracodawcę z tytułu zakwaterowania pracowników i tym samym stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu art. 18 ust. 1 tej ustawy”, a w uzasadnieniu szczegółowo odniósł się do każdego z budzących wątpliwość aspektów zagadnienia. Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje stanowisko Sądu zawarte w ww. uchwale.

Sąd Apelacyjny zaznacza nadto, że choć zarzuty apelującej spółki były dość obszerne, to okazały się nietrafione – stanowiły polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu I instancji oraz przedstawiały własną interpretację przepisów oraz ocenę dowodów.

Mając na uwadze powyższe, apelacja płatnika składek, jako nieuzasadniona, podlegała oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c., o czym Sąd Apelacyjny orzekł w pkt 1 wyroku.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Mając powyższe na względzie, tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego) zasądzono od odwołującego (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ż. na rzecz organu rentowego kwotę 2940 zł (4 ubezpieczonych) – punkt 2 sentencji wyroku.

sędzia Marta Sawińska